

PETAR LUBARDA

NOĆ U CRNOJ GORI

isključivao postojanje nekog drugog sveta, tako Gojko i Nevena u noći koja ih je okupila, prisvojila, dosegla i zabravila „za neku čudnu tajnu“ imaju jedan procep već svedene i tople zarumenjenosti:

Za ovaj mali svijet samo
nas dvoje znamo
I možda ćemo u njemu
jedino postojati

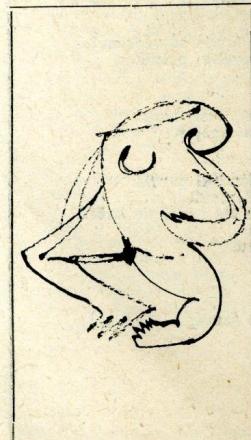
Uteha ova, to buduće „gnijezdo od sna i bola“, bor iznikao iz njihovih očiju, slepe ptice „što nariču nad mrakom“, vatra u gradu „golubu ubijenom“ odslaci „na kraj svijeta“ i večna nenaletaženja po jednom unutrašnjem zbiru odluka donose uprkos svemu dobrotu bez koje Gojko nije nikada ni stricao svoje zaljubljene izjave i obećanja. Navodi naša ovu činjenicu na put želja koje pokatkad zasnujemo između mesta na čijim ulicama nikada nećemo boraviti. Valja samo da biramo ili da dohvativimo prvi struk neutoljenih blagosti (jer i svi dobri zadobijaju snove):

Neke srebrne školjke
Okolo
Điš uzburkano

Postavljeni od zenice do zenice,
sa navalom tišine nezdržani,
imamo pomisao koja ume da nas
ponovi, nas bezglasno po ovim za-
plavljenim piljama i bulevarima

Zovi se Ponočna ili
Nevena.

Draško REDJEP

BILI SMO SAMI U GRADU

Do kraja ulice
Znamo tri izloga

Prvo smo rekli
— Slutimo tišinu —
(To je ljupkost bila slučajno)
Kraj drugog
— U gradu je tišina —
(Cpet zbog slutnje)
Treći nam je rekao
— Jesen —
To je prolog

Od ovog do onog kraja ulice
Tri su izloga

U prvom smo našli idiličnu jesen
I sasvim malo tuge
U drugom
Nešto manje smijeha
(Bili smo sami u gradu)
U trećem smo čitali svoje sudbine
Ovdje ćemo se razići

Tri su izloga
od ovog do onog kraja ulice

Ni u jednom
Niye bilo našeg gnijezda

Iz našeg svakog oka po jedan bor prokljia
Pa mu lomimo grane mutimo krugove vida
I pitamo se mračni otkuda jata riba
Rone u našoj krv i spod grebena mesa
Na putu do nekih crnih bezdanih provalija

Kidamo lijane čežnje pa odemo bez traga
Za nama ostaju groblja i crni naimari
Mašu nam dugo dugo sa naramcima bilja
Od kojeg nam kadkad umorna zadršu krila
Pa zažudimo toplu tišinu sarkofaga

I što smo neki kutak svojim svijetom zvali
Nastanićemo sobom sva natrula raspeća
I moliti se sunču da nam smijeh omladi
Odlutali bi čudni svatovi nevidina
I na raskršću svakom ponovo umrali

Gojko JANJUŠEVIĆ

OSKAR DAVIČO BETON I SVICI

PROSVETA, BEOGRAD 1956

VITOMIR VULETIĆ

Veličina našega posto- o Vuku Rsvacu rekao da
janja je u neprekid- je čovek budućnosti, izra-
noj dinamici, u neprekid- zivši time mišljenje da je
negiranju svakodnev- ono po svojim karakternim
nog i nestrljivo, uporno osobinama nedostizno iz-
traganje za nečim višim, nad i ispred nas. Delimič-
novim, boljim. Kad ne bi no je tako. Davičo je gra-
bilo toga traženja, te ple- dio Rsvaca prema svome
menite težnje za prevazi- i našem idealu, ali ga je
ženjem dostignutog, naš gradio i na onome što je
život bi bio lišen svakog oko sebe u životu video.
smisla, bio bi najobičnije, Mnogo je Rsvaca oko nas,
sivo tavorenje. Retko je mnogo ih je i u samim
ko u našoj književnosti o- nama. Davičo je osetio da
setio tako duboko u na- čovekova ličnost igra od-
osnovniju ljudsku vrlinu — lučujuću ulogu u istori-
težnju za prevazišenjem skom razvitku. Rsvac ka-
samoga sebe i nastojanje že: „Za mene je odluču-
da se granice između mo- juće da sam davnog razu-
gućeg pomere na šetu me da svet ne ide sam
poslednjeg — kao što je od sebe tamu kuda treba
to osetio Oskar Davičo. U da stigne. Nema automata
celokupnom njegovom o- i ništa se ne dešava samo
pusu osnovni ton je to od sebe... Neko nevidljiv,
uporno u nadljudskosti ako treba... ili bolje... taj
ljudsko uništavanje, osva- ne lako vidljivi neko, po-
janje nemogućeg. Na tome treban je i društvo da bi
počiva sve što je Davičo
ga gurao kamo treba“. Ti
stvorio. Davičo je kao i ljudi su Rsvaci, Miće, i
svi njegovi junaci, a naro- oni jučerasnji koji su kroz
čito protagonisti njegovih okršaje Revolucije ginuli
ideja, okrenuo ledja pro- za novi svet, svet snova
šlosti. Prostlost i za njega čovečanstva, i oni dana-
i za njegove junake ne po- nji koji na svojim plećima
stoje van svoje osnovne strpljivo i uporno nose
funkcije: izvora sadašnjosti breme izgradnje novog ži-
i budućnosti. I Davičo i vota, i oni sutrašnji koji
njegovi junaci žure da o- će dalje nastaviti ono što
svuje budućnost, ponekad je već započeto. Dakle,
zaboravljujući da će je time Rsvaca i Mića bilo je,
pre učiniti prošlošću i pre ima ih i biće ih. Ali oni
joj okrenuti ledja, čudno, su nevidljivi, ne lako vid-
opojno, zanosno jure u ljivi, oni žive i u nama
novu, neosvojeno i oko se- samima, ponekad duboko
be i u sebi kao da se iza uspavani i zapretani zado-
voljstvom i konformizmom. Njih jedino nema u onima
kod kojih su iscrpljene sve
plitke rezerve snova o budućnosti i koji „žure da
zalaganja, cokule pretvore
u plitke cipele s gumenim
djonom“. Davičo je stvara-
o Rsvaca od najlepšeg,
najplemenitijeg što je tako
što je najplemenitije u tal-
entu Oskara Daviča. Ta tež-
nja za neprekidnim preva-
zilaženjem samoga sebe
upravo je ono što će ovo
ime čudesnom talentu obe-
zbediti jedno od najviših
mesta u našoj književnosti.

Najnovijim romanom „Beton i svici“ Oskar Davičo je nastavio tamo gde je sa Mićom stao. Mića je na kraju „Pesme“ poginuo, ali sve ono što je činilo njegovu suštinu nije s njime nestalo. Njegov asketizam, njegova zanesenost snovima o budućnosti, njegova moralna čistota, njegov skoro tragičan sukob sa okolinom koja ga vuče nazad, nisu nestali, već se ovaplotili u novoj ličnosti, i po godinama i po životnom iskustvu i po samosvesti zrelijo, u ličnosti koja je sve osobine Mićine ispoljila staloznjenje i mirnije, sem toga i u novoj istorijskoj situaciji, u izgradnji zemlje. Već je neko

(NASTAVAK NA 11. STR)